

Frie Fagskolars fremtid

Baggrund

Frie Fagskoler har de seneste 3 år gennemført et omfattende udviklingsarbejde, som skal placere skoleformen centralt i fremtidens uddannelseslandskab. Frie Fagskoler skal være en praktisk-fagligt funderet kostskoleform, der fungerer som trædesten for praktisk orienterede unge mellem grundskolen og ungdomsuddannelse/erhverv. Der er imidlertid to store forhindringer for denne udvikling.

Hvad er problemet?

Forældet lovgivning. Der er behov for en moderne fortolkning af skoleformens praktisk-faglige profil, som er udstykket af lovgivningskravet til skoleformens faglighed. For at skoleformen kan byde helhedsorienteret ind på vores del af den fremtidige opgaveløsning er der behov for, at kravet til skoleformens faglighed fremover skal omfatte flere praktiske fag. Dette vil eksempelvis betyde, at lovgivningen fremover vil understøtte skoleformens mulighed for at tilbyde "Parat til Erhvervsuddannelse" rettet mod alle erhvervsskoleindgange.

Skævvredet taksameterstruktur. Ingen frie skoler vil satse på en skoleform som ikke har politisk opbakning. Frie Fagskolars situation er derfor meget alvorlig, da det pt. ser ud til, at der er et meget kraftigt signal om, at man direkte nedprioriterer skoleformen. I den konkrete situation står frie fagskoler overfor at man politisk har valgt at friholde højskoler og efterskoler fra besparelser på deres kerneydelser, mens man viderefører besparelser på ca. 13% på Frie Fagskolars driftstaksametre. Dette er et meget kraftigt signal, som skolerne vil opfatte som at man fra politisk hold ikke ønsker at skoler forpligter sig til at give den enkelte elev mindst 1/3 praktisk orienteret undervisning, da dette netop er den afgørende lovgivningsmæssige forskel på frie fagskoler og hhv. højskoler og efterskoler. Derfor vil flere skoler forlade skoleformen for at søge friere rammevilkår som efterskole eller højskole. Samtidigt vil nye skoler ikke satse strategisk på en skoleform, hvor der ikke tilvejebringes en økonomi som matcher skoleformens rammevilkår. Eventuelt tilbageværende skoler vil udvikle sig fra at være inkluderende skoler med en bred elevsammensætning til at være specialskoler for unge med særlige læringsforudsætninger.

Hvad er på spil?

- **For eleverne.** I kraft af det praktisk-faglige udgangspunkt har skolerne mange elever med særlige læringsudfordringer. Hvis skoleformen opsplittes, vil disse elever berøves for samvær med de jævnaldrende rollemodeller, som vil gå på skolen for at blive "Parat til Erhvervsuddannelse", eller som har taget imod skolens tilbud om 10. klasse til praktisk orienterede unge. Samtidigt mister den enkelte elev garantien for at mindst 1/3 af deres individuelle undervisning er praktisk-faglig.
- **For lovgiver.** Lovgivningen stiller et unikt krav i den frie skoleverden: at skolerne skal undervise i bestemte fag. Denne regulering sikrer, at der er et kostskoletilbud til praktisk orienterede unge. Denne garanti vil ikke længere være til stede og vil være vanskelig at genskabe i fremtiden, hvis skoleformen de facto nedlægges.
- **For skoleformen.** På baggrund af et omfattende arbejde med at udvikle en moderne praktisk orienteret faglighed ønsker Frie Fagskoler, at der udvikles en kostskoleform, som garanterer praktisk orienterede unge et kostskoletilbud i den frie skoleverden. Dette kan gøres ved at justere lovgivningens krav til faglig fokus på Frie Fagskoler, så kravet omfatter alle praktiske fag. Hele rationalet for dette ønske forsvinder, hvis der ikke tilvejebringes den fornødne økonomi til skoleformen.

Hvad er løsningen?

- **Justering af lovkravene til faglig fokus.** Der er behov for en moderne fortolkning af skoleformens faglige fokus, således at 1/3-kravet omfatter alle praktiske fag. Skoleformen kan med den nuværende lovgivning kun tilbyde faglig kvalificering indenfor nogle praktiske fag, hvilket bl.a. er en del af forklaringen på at skoleformen pt. kun tilbyder kurser op mod 7 ud af de 12 grundforløb på erhvervsuddannelserne.
- **Balance i tilskudssystemet.** Asymmetrien i tilskudsvilkårene undergraver Frie Fagskoler, da skolerne vil "shoppe rammevilkår" indenfor den samme lovgivning (som der er flere eksempler på). Derfor skal der etableres en balance i tilskudssystemet, hvis skoleformen skal fortsætte.

Hvad tilbyder de frie fagskoler?

Frie Fagskoler har lovfælleskab med Højskoler og Efterskoler. Det alle tre skoleformer har til fælles er de generelle rammebetingelser, herunder naturligvis hovedsigtet: "livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse". Højskoler og Efterskoler lapper ikke over hinanden – hverken i aldersgruppe eller i tilbud. Frie Fagskoler tilbyder imidlertid både 10. klasse og "almene kurser", så mange har tidligere set skoleformen som "lidt en blanding af de to søsterskoleformer".

Det der adskiller Frie Fagskoler fra højskoler og efterskoler er dels at skoleformen aldersmæssig dækker fra 9 års skolegang (uden begrænsning opadtil) og at Frie Fagskoler (husholdnings- og håndarbejds-skoler) er underlagt et lovgivningskrav om en særlig faglighed - at praktiske fag skal have en fremtrædende plads i undervisningen. Dermed får de praktisk orienterede unge også et tilbud om "livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse" på en fri kostskole. Skoleformen har i 2011 moderniseret sin faglighed, som nu er konkretiseret indenfor **7 fagområder; Mad / Design / Krop / Pædagogik / Håndværk / Forbrugerøkonomi / Idræt.**

Skoleformen har historisk været god til praksisnær gøremålsundervisning - hvilket understøttes af lovkravet om at undervise den enkelte elev i praktiske fag (hver elev er lovgivningsmæssigt sikret mindst 1/3 praktiske fag på skemaet). **Gøremålsundervisning** anvendes også i de boglige fag, således er matematik ikke kun traditionel klasseundervisning, men foregår f.eks. også i køkkenet og designlokalet, mens dansk og engelsk kan være lagt ind i fagene krop eller idræt. De Frie Fagskoler ved nemlig at mange unge lærer bedst ved at gøre ting, ved at prøve det af med en lærer eller vejleder som sikkerhedsnet.

Skoleformens styrker er, at den lovpligtige **faglighed både kan bruges erhvervsrettet og i forhold til egen livsstil**, f.eks. er fagområdet "Mad" både rettet imod det daglige hjemlige liv og mod professioner som kok eller ernæringsassistent. Hertil kommer at skoleformen har erfaring med 10. classesfag (dansk, engelsk, matematik) samt ikke mindst kostskoleformens unikke vejledning, som i Frie Fagskoler regi er til både uddannelse og job.

I dag tilbyder Frie Fagskoler derfor grundlæggende følgende:

- **Parat til Erhvervsuddannelse** – et tilbud til unge med et ønske/drøm om et bestemt job om at prøve kræfter med området – enten i form af et målrettet kursus – eller i forbindelse med en 10. klasse. Der vil være fokus på (punkt-)faglig udvikling samt afklarende erhvervspraktik. Parat til Erhvervsuddannelse er åbent overfor alle – uanset faglig og personlig ballast. På nuværende tidspunkt kan skoleformen tilbyde PtE- kurser i relation til 7 ud af de 12 grundforløb på erhvervsuddannelserne.
- **10. klasse for de praktisk orienterede.** Tilbuddet er åbent over for alle, men har særlig tiltrækningskraft på "dem der elsker at lære med hænderne" samt elever der er skoletrætte og trænger til en faglig opgradering og afklaring af uddannelsesvalg.
- **Boundervisning.** Frie Fagskoler historisk været den skoleform, hvor der er blevet undervist i den daglige livsførelse. Denne livsstilsfaglighed gør det naturligt at tilbyde boundervisning til unge med særlige behov, og Frie Fagskoler er derfor også skrevet ind i "Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov" som en central skoleform.
- **Inklusion.** Skoleformen er i kraft af sit fokus på de praktiske fag en meget inkluderende skoleform. En omfattende kortlægning af skoleformen i 2009/2010 viste at ca. 25% af eleverne kommer fra specialefterskoler eller kommunale specialklasser, *men at over halvdelen af disse elever optages på almindelige frie fagskoler.*

